

DN Insidan

De hittade sin dotters grav efter nästan 60 år

PUBLICERAD 2017-12-27

I augusti 1959 fördes Arnolds och Rehnés dödfödda dotter bort på sjukhuset utan att föräldrarna fick någon information. Förra året upptäcktes hennes grav av en slump. Nu vill Arnold och Rehné att ett minnesmärke uppförs över dottern och alla andra barn som behandlats på samma sätt.

Nära sextio år efter det att deras dotter dött vid förlossningen fick Arnold och Rehné Rydman av en slump veta vad som hänt med hennes kropp. Utan deras kännedom hade den lilla flickan blivit begravd på Skogskyrkogården i Stockholm – trots att alla föräldrar enligt lagen hade bestämmanderätten över vad som skulle hända med dödfödda barn.

– Vi blev chockade och så sorgsna när vårt första barn dog i samband med förlossningen. Men tiden läkte alla sår, även om vemodet finns kvar. När vi så förra året fick reda på att hon legat begravd i så många år utan vår vetskap väcktes traumat till liv igen. Vi kände oss lurade och svikna av sjukhuspersonalen som inte informerade oss, berättar Rehné.

Nu vill hon och maken Arnold att en minnestecken reses eller att en minnesplatta sätts upp på Skogskyrkogården. Det skulle bli en form av upprättelse för de många

dödfödda barn som togs ifrån sina föräldrar utan att sjukhuspersonalen berättade vad som skulle hända med dem. Ibland begravdes flera av barnen i samma grav.

– En minnesplatta eller en minnessten skulle innebära att alla föräldrar som mist ett barn strax före eller vid förlossningen skulle få en plats att gå till för att minnas och känna lite frid. Jag tror att många anhöriga skulle uppskatta ett sådant initiativ, säger Arnold.

Den 12 augusti 1959 kom hans och Rehnés första och efterlängtade barn till världen. Men dottern var död redan när hon föddes – navelsträngen hade lindats runt halsen och läkarna på Sabbatsbergs sjukhus i centrala Stockholm lyckades inte väcka henne till liv igen.

Barnmorskan som varit med under förlossningen placerade det lilla barnet på en bricka och gick snabbt ut ur rummet. Arnold blev tillsagd att bege sig hem, medan Rehné placerades ensam i ett kallt rum. De nyblivna föräldrarna var förvirrade, på ett ögonblick hade den förväntade lyckan förbytts i en katastrof.

– Ingen berättade vad som skulle hända med vårt döda barn, och vi var så chockade att vi inte vågade fråga läkarna och den övriga personalen. Vi fick inte någon hjälp att hantera det som hänt utan måste handskas med sorgen och smärtan på egen hand, berättar Rehné.

– På den här tiden, i slutet av 50-talet, var dödfödda barn något ingen talade högt om. Alla graviditeter skulle sluta lyckligt, så var det bara. Läkarna var nästan lite gudomliga och inga man ställde frågor till, fortsätter hon.

Efter att hastigt ha förts till den egna sjukhussalen blev Rehné liggande där i ett par dygn. Enda sällskapet var en tickande väggklocka. Personalen kom in med mat tre gånger om dagen, men berörde inte med ett ord det som hänt. På den tiden var det inte heller lika vanligt att sjukhuspräster stöttade sörjande.

– Det fanns inte någon föräldraförsäkring så jag fick börja arbeta direkt, säger Arnold. Mina kollegor och vänner beklagade försiktigt, men något mer blev det inte. Några drog sig till och med undan, som om det var skamligt att ha förlorat ett barn. Jag besökte Rehné och jag minns hur förvirrande och bortglömda vi kände oss.

Både han och hustrun är födda i Stockholm. Han växte upp i Bromma i ett hus som pappan byggt, hon flyttade som barn runt mellan olika lägenheter på Kungsholmen. De träffades i ganska unga år, gifte sig 1957 och deras första lägenhet låg i ett nybyggt hus i söderförorten Fruängen.

Arnold hade tidigt körkort och arbetade bland annat som bilskollärare, innan han sedan kom att arbeta med administration på kontor. Rehné har bland annat varit på länsstyrelsen och under åren före pensioneringen arbetade hon på Datainspektionen.

– I mitten av 50-talet var vi som så många andra par förväntansfulla. Vi hade arbete och hade också lyckats få en bostad. När vi förstod att vi väntade barn blev vi så glada, även om vi hade ganska lite hum vad det skulle innebära att bli föräldrar. Det fanns ju ingen föräldrautbildning som i dag, säger Rehné.

När hon kommit hem från sjukhuset fortsatte livet som tidigare. Arnold hade aldrig fått se sin dotter och Rehné hade bara fått ett enstaka ögonblick innan barnet fördes bort. På den tiden var uppfattningen att föräldrar inte skulle få någon relation till ett dödfött barn, och att det bara var att gå vidare som om ingenting hänt – och försöka på nytt.

– Visst tänkte vi på vår lilla flicka ibland och funderade på vad som hade hänt med henne på sjukhuset, men vi fastnade aldrig i sorgen utan gick vidare. Det som hänt hade hänt, konstaterar Rehné.

Nio år senare födde hon sonen Kristian – och den gången gick allt bra. Äntligen, efter så många år, fick Rehné och Arnold uppleva lyckan att bli föräldrar.

I vuxen ålder började Kristian släktforska. En dag i oktober förra året sökte han på webbsidan ”hittagraven” som drivs av Stockholms stad för att se var hans farfar och andra släktingar är begravda någonstans. Av en slump hittade han en notering om att ett barn Rydman, fött den 12 augusti 1959 och avlidet samma dag, hade fått en grav på Skogskyrkogården.

– Uppgifterna stämde ju precis in på det jag visste om min döda syster, berättar Kristian. För mig blev det en omtumlande upplevelse att få reda på var hon var begravd någonstans. Samtidigt blev det ännu verkligare för mig att jag faktiskt hade haft en storsyster.

Nära sextio år efter att Rehnés och Arnolds dotter hastigt förts ut ur förlossningssalen ringde Kristian till sina föräldrar och berättade vad han hittat.

– Han fann senare också ett dokument som var undertecknat den 4 september 1959, där en ansvarig på Sabbatsbergs sjukhus gav sitt tillstånd till att det ”dödfödda flickebarnet Rydman” kunde begravas. Dokumentet hade skickats till Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, berättar Arnold.

Varken han eller Rehné hade fått den informationen, trots att det alltså var ett tydligt lagbrott. Enligt en lag från 1957 som reglerade jordfästningar skulle föräldrar till dödfödda barn alltid få bestämma över vad som skulle hända med dessa, exempelvis om det skulle bli någon jordfästning.

– Vi vill inte anklaga personalen på sjukhuset, de flesta är nog döda i dag. På BB ska ju livet födas fram, och alla barn som dör kan ju ses som ett misslyckande. Personalen på den tiden var inte skolad att hantera sådana situationer. Vi vill inte leta syndabockar, understryker Rehné.

På Skogskyrkogården hittade sonen Kristian platsen där han syster är begravd med två andra dödfödda barn. Det finns ett litet kors där. Rehné och Arnold har besökt graven tillsammans med Kristian och ett barnbarn. De tände ett ljus.

Inför den här artikeln åker vi till Skogskyrkogården tillsammans med Kristian, Arnold och Rehné. Hon har med sig en dikt hon skrivit:

Inte visste jag att Du är hos änglarnas barn som slumrar i namnlösa gravar utan blommor och pynt.

Men änglarna vet och sjunger en vaggång för dig om en vacker värld där sorgen inte finns.

Dikten är undertecknad med ”Din mamma”.

– Tanken på att det borde uppföras en minnessten eller minnesplatta är min hustrus, säger Arnold. Hon fick den när vi fått reda på att vår dotter legat här så länge utan att vi visste något. Ett minnesmärke skulle vara ett sätt att påminna om denna del i vår nutidshistoria.

Arnold och Rehné är båda över åttio år gamla och säger att de inte har orken att driva den här frågan vidare. Nu hoppas de att landstinget som ansvarar för sjukvården, eller kyrkogårdsförvaltningen, tycker att idén är värd att gå vidare med.

– Kanske finns det någon politiker som kan ta upp frågan, säger Arnold.

– Skriv nu inte att vi är bittra, säger Rehné. Det ligger inte för oss. Men ett minnesmärke skulle vara en upprättelse för alla föräldrar som upplevt detsamma som vi – och för de döda barnen.

thomas.lerner@dn.se

Före 1970 var det vanligt att dödfödda barn och för tidigt födda barn som dött lämnades till Karolinska institutet för anatomisk forskning. Enligt reglerna skulle föräldrarna tillfrågas, men så skedde inte alltid.

Dödfödda foster betraktades tidigare som biologiskt material och hanterades i enlighet med riktlinjerna i Socialstyrelsens allmänna råd som riskavfall. Hanteringen upplevdes av många som stötande, och Socialstyrelsen gav 1990 ut nya allmänna råd om omhändertagandet.

Förr doldes det dödfödda barnet för föräldrarna och togs snabbt ifrån dem. Men i dag rekommenderas föräldrar att se sina barn, kanske klä det i egna kläder, ta bilder, klippa en hårlock med mera – allt för att underlätta sorgearbetet. Några mer omfattande studier om huruvida detta är till någon hjälp finns dock inte.

Alla föräldrar har i dag rätt till begravning av fostret/barnet efter 12 fulla graviditetsveckor.

Att ordna en begravning för ett dödfött barn eller ett foster är frivilligt. En sådan kan ske genom kremering eller kistbegravning. Begravningarna utformas tillsammans med präst eller annan förrättare.

På en del kyrkogårdar finns anonyma och kollektiva gravplatser avsedd för askan från döda och dödfödda barn som kremerats.

Om inte föräldrarna har några särskilda önskemål tas barnet eller fostret om hand av den som är huvudman för sjukvården eller ansvarig för begravningar i kommunen.

Vanligen kremeras då kroppen och askan sprids i en minneslund.

Dödfödda barn brukar ibland kallas för änglabarn.

Källa: Begravningsidan.se, Spädbarnsfonden, Läkartidningen och Svenska kyrkan

Publicerades i DN Insidan 27/12-2017